

ARBEIDSRETTE

DOM

Avsagt: 27. september 2019

Saksnr.: 23/2019

Lnr.: AR-2019-21

Dommere: Tron Løkken Sundet
Eli Mette Jarbo
Liv Gjølstad
Didrik Coucheron
Randi Johanne Løvland
John Giæver
Karin Ask-Henriksen

Saken gjelder: Spørsmål om brudd på fredsplikt

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Advokat Tarjei Thorkildsen

mot

1. YS Spekter

Advokat Ørnulf Kastet

2. Negotia

DOM

- (1) Saken gjelder spørsmål om arbeidskamp som ble gjennomført blant medlemmer av YS Spekter/Negotia ved Felleskjøpet Agri SA (heretter Felleskjøpet) og datterselskaper den 17.–24. september 2019, var tariffstridig og ulovlig.
- (2) **Presentasjon av Felleskjøpet og den tariffrettslige rammen for saken**
- (3) Felleskjøpet er et samvirke eid av 44 000 bønder. Konsernet har virksomhet innenfor områdene teknologi og driftsmidler til norsk landbruk, og har om lag 100 butikker. Felleskjøpet og datterselskapene har vært tilsluttet Arbeidsgiverforeningen Spekter, men meldte seg 1. januar 2019 inn i NHO, og vil fra 1. april 2020 skifte arbeidsgiverforening fra Spekter til NHO/NHO Mat og drikke.
- (4) Nærmere regler om overenskomststrukturen og forhandlingsordning er inntatt i Hovedavtalen Spekter – LO Stat/YS Spekter/SAN §§ 4 og 7. Disse reglene er en del av bakgrunnen for gjennomføringen av mellomoppgjørene. Tariff- og forhandlingssystemet i Spekter er i korte trekk slik:
- (5) Overenskomstene i Spekter gjelder normalt for den enkelte virksomhet. I de innledende sentrale forhandlingene i tariffoppgjør gjøres det en inndeling i overenskomstområder. Under tariffoppgjøret i 2018 ble overenskomstene delt inn i 13 overenskomstområder. Felleskjøpet er en av 38 virksomheter i Område 9 «Øvrige virksomheter».
- (6) Forhandlingsprosessen ved tariffoppgjør begynner med sentrale forhandlinger om overenskomsten del A mellom Spekter og hovedorganisasjonene. Ved de sentrale forhandlingene fastsettes fristene for gjennomføring av de virksomhetsvise forhandlingene om overenskomsten del B. Dersom de lokale parter oppnår enighet, skal Spekter og YS Spekter ved gjennomføring av avsluttende sentrale forhandlinger godkjenne resultatet. Oppnås det ikke enighet mellom de lokale partene, vil overenskomstpartene bistå i de lokale forhandlingene (bistandsforhandlinger). Dersom bistandsforhandlingene heller ikke fører til enighet, løftes de gjenstående uenighetene til de avsluttende sentrale forhandlingene.
- (7) Forhandlingstemaene i de avsluttende sentrale forhandlingene mellom Spekter og YS Spekter vil være eventuelle utestående spørsmål fra de innledende forhandlingene og de uenigheter som gjenstår fra de virksomhetsvise forhandlingene. Dersom de avsluttende

forhandlingene ikke fører frem, kan partene bryte forhandlingene og varsle plassoppsigelse.

(8) **Nærmere om forhandlingene om lønnsreguleringer for andre avtaleår i 2019**

- (9) Den gjeldende overenskomsten mellom Spekter og YS Spekter/Negotia er inngått for tariffperioden 1. april 2018 til og med 31. mars 2020. Etter overenskomsten del A, punkt IV nr. 7 «Reguleringsbestemmelse for annet avtaleår» er det avtalt følgende om forhandlingene om mellomoppgjøret for 2019:

«Før utløpet av første avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom Spekter og YS Spekter om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Forhandlingene føres på grunnlag av kriteriene i pkt. IV 2 [skal være punkt II 2], og den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunkt og utsiktene for 2. avtaleår.

Forhandlingene føres på grunnlag av reglene i hovedavtalen § 7.

Hvis de sentrale avtaleparter ikke blir enige ved forhandlingene, kan YS Spekter innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet si opp overenskomsten med 14 dagers varsel.

YS Spekters vedtaksføre organer og styret i Spekter skal ha fullmakt til å godkjenne forhandlingsresultatet eller et meglingsforslag.

Merknad:

...

Det kan ved mellomoppgjøret 2019 forhandles om tilpasninger i overenskomstene som følge av eventuell implementering av ny offentlig tjenestepensjon.»

- (10) Henvisningen til at forhandlingene skal føres på grunnlag av reglene i Hovedavtalen § 7, er til reglene om forhandlingsordning som er beskrevet foran i avsnitt 6 og 7. Det betyr at det gjennomføres innledende sentrale forhandlinger, lokale forhandlinger, eventuelle bistandsforhandlinger og avsluttende sentrale forhandlinger om lønnsreguleringer.
- (11) Overenskomsten punkt II nr. 2 angir de såkalte fire kriterier som ligger til grunn for forhandlinger om lønnsregulering:

«Lokale forhandlinger skal føres på grunnlag av det inntektspolitiske grunnlag for forhandlingene. Dessuten skal følgende kriterier legges til grunn:

- **Virksomhetens økonomi**
- **Produktivitet**
- **Fremtidsutsikter**
- **Konkurranssevne, herunder lønsmessige markedstilpasning.**

Partene er enige om at kriteriene er viktige føringer, og at de lokale partene aktivt skal bruke dem som grunnlag for den lokale lønnsdannelsen.»

- (12) De innledende sentrale forhandlinger mellom Spekter og LO v/ LO Stat, YS Spekter og SAN om mellomoppgjøret i 2019 ble avsluttet med enighet tirsdag 2. april 2019. I protokoll 2. april 2019 ble frist for avslutning av de lokale forhandlingene satt til fredag

10. mai kl. 15.00. Frist for å be om bistand fra de sentrale parter ble satt til fredag 3. mai kl. 15.00.

- (13) De lokale forhandlingene i Felleskjøpet om lønnsregulering ble avsluttet gjennom enighet med forbundene i LO Stat, SAN og Lederne. I forhandlingene med Negotia 25. april 2019 la Negotia frem utkast til særavtale mellom Negotia og Felleskjøpet med datterselskaper. Avtalen skulle gjelde «fra samme tidspunkt som Funksjonæravtalen NHO/ Negotia gjøres gjeldende i FKA SA, Norgro AS, Agri Eiendom AS og Grønt Maskin AS i 2020». Utkastet til særavtale hadde en rekke bestemmelser og bilag, og innholdet var hentet fra de gjeldende tariffavtalene mellom Spekter og YS/Negotia. Avtalen hadde følgende bestemmelser, hvor det i parentes er opplyst hvor bestemmelsen er hentet fra i gjeldende avtaleverk:

- § 1 Tjenestefri for ansatte (Tidl. HA § 26)
- § 2 Tjenestefri for tillitsvalgte og organisasjonstillitsvalgte (Tidl. HA § 52)
- § 3 Lønn ved sykdom, svangerskap, fødsel m.v. (Tidl. A-del III 2)
- § 4 Gruppelivsforsikring (Tidl. A-del III 3)
- § 5 Fagopplæring og etter- og videreutdanning (Tidl. A-del IV 5)
- § 6 Prøvetid og oppsigelse (Tidl. A-del III 4)
- § 7 Fjernarbeid/hjemmekontor (Tidl. A-del IV 3)
- § 8 Endring av arbeidstid (Tidl. B-del § 3.2)
- § 9 Spesielt om arbeidsforhold for tillitsvalgte (Tidl. B-del § 3.6)
- § 10 Betaling for spesiell arbeidstid (Tidl. B-del § 5.69)
- § 11 Lønnsvurdering ved økt utdanning (Tidl. B-del §6.2)
- § 12 Skifttillegg (Tidl. B-del §6.4)
- § 13 Fri i forbindelse med utdanning (Tidl. B-del § 7)
- § 14 Etterlønn ved dødsfall (Tidl. B-del § 10)
- § 15 Reiseutgifter (Tidl. B-del § 11)
- § 16 Garderobe og oppholdsrom (Tidl. B-del §12)
- § 17 Arbeidstøy, uniform og verneutstyr (Tidl. B-del § 13)
- § 18 Korte velferdspermisjoner (Tidl. B-del §16)
- § 19 Pensjons- og forsikringsordninger (Tidl. B-del § 18)

- (14) Utkastet til avtale hadde følgende seks bilag:

- Vedlegg 1: Avtale om åpningstider i butikk**
- Vedlegg 2: Avtale om Åpningstider Kundetjenesten**
- Vedlegg 3: Særavtale ved vakt for transportplanleggere**
- Vedlegg 4: Avtale om vaktordninger ved IT Drift**
- Vedlegg 5: Særavtale ved vakt for operatører av bestillingstelefon for reservedeler**
- Vedlegg 6: Særavtale ved vakt for verkstedledere**

- (15) Kravet om særavtale ble avvist under henvisning til at dette ikke var tema for forhandlinger i et mellomoppgjør. Negotia fremmet da krav om lønnskompensasjon for de rettighetene

som ville falle bort som følge av overgangen til NHO Mat og drikke. Kravet hadde slik utforming:

«Fordi vi ikke har fått sikret rettighetene våre ved overgang til NHO, må vi ha kompensert for det i årets lønnsoppgjør.

Vårt krav er bygd opp på følgende måte:

De sentrale tilleggene:

Et lavtlønnstillegg på kr 2,- pr time. 0,08 % (sentralt)

Et generelt tillegg kr 2,50 pr time. 0,97 % (sentralt)

Lokalt tillegg med en

Pott til fordeling 0,25 %

Lokalt tillegg til alle 10,19 %

Dette gir et totalt krav på 11,5 % med reguleringsdato 1 april.»

- (16) De lokale parter kom ikke til enighet. Bistandsforhandlinger ble gjennomført 7. mai 2019, men førte heller ikke til enighet. Avsluttende sentrale forhandlinger mellom Spekter og YS Spekter ble gjennomført 6. juni 2019. Etter møter og særmøter konstaterte partene at det ikke var mulig å komme til enighet om lønnsreguleringen for Felleskjøpet.
- (17) YS Spekter sendte melding om plassoppsigelser til Riksmekleren 11. juni 2019 for 343 medlemmer. Plassoppsigelsen ble 2. september 2019 utvidet til å gjelde 380 medlemmer. Plassoppsigelsen gjaldt 360 medlemmer i Felleskjøpet, 12 medlemmer i Norgro AS, 7 medlemmer i Grønt Maskin AS og ett medlem i Agri Eiendom AS.
- (18) Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte til mekling. Meklingen ble etter begjæring fra YS Spekter avsluttet natt til 17. september 2019 uten at partene kom til enighet. Streik ble iverksatt fra arbeidstidens begynnelse 17. september 2019. Streiken ble avblåst 24. september 2019 etter at partene kom til enighet med bistand fra riksmekleren.
- (19) Tvisteforhandlinger mellom Spekter og YS Spekter ble gjennomført 19. september 2019. I tvisteprotokollen er partenes anførsler gjengitt slik:

«Spekter anførte:

De krav som er årsak til streiken ligger utenfor det som etter mellomårsklausulen gir grunnlag for oppsigelse av overenskomsten og gjennomføring av arbeidskamp i overenskomstperioden. Både meddelelse og gjennomføring av streiken er dermed tariffstridig og ulovlig som brudd på fredsplikten, jf. Hovedavtalen § 12 og arbeidstvistloven § 8 (2).

Spekter fremhevet videre at overenskomsten ikke har vært sagt opp i forkant av streiken.

YS Spekter anførte:

De krav som er årsak til streiken er i overensstemmelse med mellomårsklausulen.

Representantene fra Negotia og YS Spekter kan ikke huske at spørsmål om oppfyllelse av formkrav for mekling og påfølgende konflikt var tema i møtet, men vil til dette anføre:

Plassoppsigelse med vedlagt bruddprotokoll fra fase 3 forhandlinger har av begge parter i tidligere oppgjør vært ansett som tilstrekkelig for å oppfylle formkrav for mekling og påfølgende konflikt i mellomårsklausulen.»

- (20) Spekter tok ut stevning for Arbeidsretten 19. september 2019. Hovedforhandling ble gjennomført 25. september 2019. En partsrepresentant og fem vitner avga forklaring.
- (21) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (22) *Arbeidsgiverforeningen Spekter* har i korte trekk anført:
- (23) Streiken 17.–24. september 2019 var motivert av kravet om særavtale mellom Negotia og Felleskjøpet. Dette gir ikke adgang til bruk av arbeidskamp i overenskomstperioden.
- (24) Spørsmålet om det foreligger brudd på fredsplikten må avgjøres ut fra det reelle formålet med arbeidskampen. Overenskomsten punkt IV nr. 7 presiserer hva man forhandler om i et mellomoppgjør, og dermed hva som er rammen for adgangen til bruk av arbeidskamp. Tariffpartene har trukket opp grensene for hva forhandlingene skal gjelde. Arbeidskamp for å tvinge gjennom andre krav enn det som følger av reguleringsbestemmelsen, vil være i strid med fredsplikten. Vurderingen av hva som er det reelle formålet med arbeidskampen må løses på grunnlag av normene om fredsplikt som er utviklet i Arbeidsrettens praksis.
- (25) Kravet om særavtale var det primære kravet i de lokale forhandlingene. Særavtalen var noe mer og annet enn lønnsregulering for andre avtaleår. Kravet om lønnsregulering med 11,5 % ble presentert etter at kravet om forhandlinger om særavtale ble avslått. Arbeidsretten skal ikke prøve om kravet om lønnsregulering er for høyt ut fra de fire kriteriene. Poenget er at størrelsen på lønnskravet ikke er basert på de fire kriterier, men er et surrogat for særavtalen og ment som et pressmiddel for å oppnå særavtale.
- (26) Negotias uttalelser på nettsider og i media bekrefter at formålet med lønnskravet var å sikre opparbeidede rettigheter for tariffperioden 2020–2022. Denne koblingen mellom særavtalekrav og lønnskrav viser det reelle formålet med streiken. Det er ikke avgjørende at kravet om særavtale ble fremsatt i forbindelse med de lokale forhandlingene. Det sentrale er at særavtalen deretter har vært en del av forhandlingene mellom Spekter og YS Spekter/Negotia.
- (27) Det er nedlagt slik endret påstand:

**«1. Den arbeidskamp som ble gjennomført blant medlemmer av Negotia/YS-Spekter ved Felleskjøpet Agri SA og datterselskaper 17.–24. september 2019, var tariffstridig og ulovlig.
2. YS-Spekter og Negotia plikter å erstatte Arbeidsgiverforeningen Spekters saksomkostninger.»**

- (28) *Næringslivets Hovedorganisasjon* har 24. september 2019 inngitt skriftlig innlegg i saken, jf. tvisteloven § 15-8 første ledd bokstav a. Under henvisning til *Spekters* anførsler i stevning og senere prosesskriv, er det i korte trekk anført:
- (29) Adgangen til lønnsregulering for annet avtaleår er en avtaleregulering av rett til å forhandle om lønn i tariffperioden, med adgang til bruk av arbeidskamp. Det er bare lønn det kan forhandles om. Andre deler av overenskomsten enn lønn kan det ikke forhandles om. Ordningen sikrer forutsigbarhet for bedriftene og stabilitet i avtaleforholdet. Dette er sentrale elementer i den norske arbeidslivsmodellen og en viktig garanti for et konkurransedyktig næringsliv og trygge arbeidsplasser.
- (30) Felleskjøpets overgang til NHO er ikke en ekstraordinær hendelse. Felleskjøpet vil på vanlig måte komme inn i NHOs tariffavtalestruktur. NHOs tariffavtalesystem er en hierarkisk struktur med Hovedavtale, bransjespesifikke overenskomster og særavtaler tilpasset forholdene på den enkelte bedrift. De lokale særavtalene utfyller den overordnede tariffavtalen. Det betyr at det ikke er streikerett på innholdet i disse avtalene, og de må ikke stride mot overordnet tariffavtale.
- (31) Ved overgang til NHOs tariffavtalesystem blir de særavtalene som er inngått, sagt opp sammen med andre tariffavtaler bedriften måtte være bundet av. Bedriften forutsettes å gjennomføre forhandlinger om særavtaler etter overgangen. Slike forhandlinger gjennomføres under fredsplikt og uten involvering fra hovedorganisasjoner eller forbund/landsforeninger. Det er dette systemet som må følges i forbindelse med Felleskjøpets overgang til NHO-systemet.
- (32) *YS Spekter* og *Negotia* har i korte trekk anført:
- (33) Bakgrunnen for saken er at Felleskjøpets skifte av arbeidsgiverforening kan føre til forringede rettigheter for de ansatte. *Negotia* ble først 26. februar 2019 oppmerksom på de mulige konsekvensene av overgang til NHOs tariffavtaler. Det var uklart i hvilken utstrekning Felleskjøpet ville videreføre opparbeidede rettigheter, og det var uklart hva som ville være den anvendelige tariffavtalen. Dersom *Negotia* hadde vært oppmerksom på dette tidligere, ville man kunne reist spørsmålet om særavtale i god tid før man begynte forhandlingene om mellomoppgjøret. Felleskjøpet avviste å møte *Negotia* før lønnsoppgjøret. *Negotia* fikk dermed ikke anledning til å presentere særavtalekravet før i forhandlingene om mellomoppgjøret. Uenigheten om særavtale ble dermed liggende i tiden frem til mellomoppgjøret.

- (34) I mellomoppgjøret kan det bare fremmes krav om lønn. Det er dette YS Spekter/Negotia har gjort. Krav om særavtale ble bare fremmet lokalt og erstattet av et lønnskrav da man ikke nådde frem med særavtalekravet. Lønnskravet vil imidlertid påvirkes av at det inngås en særavtale, fordi det påvirker den økonomiske situasjonen. Det er da naturlig at YS Spekter/Negotia presiserer at kravet om lønnsregulering vil bli nedjustert for det tilfellet at det inngås en særavtale. Det opprinnelige kravet på 11,5 % er høyt, men det er likevel et krav om lønn. Det er et krav om penger begrunnet i fremtidsutsiktene, som er ett av de fire kriteriene lønnskrav skal bygge på i mellomoppgjørforhandlingene.
- (35) Uttalelser i media og på forbundets nettsider må leses i lys av formålet med slik kommunikasjon. Formuleringene kan isolert sett tyde på at det er krav om særavtale som er grunnlaget for streiken. Grunnlaget for streiken må imidlertid utledes av hva som har vært forhandlet mellom partene. Forhandlingene har bare knyttet seg til lønnsregulering med 11,5 %, og ikke til særavtalen. Kravet om 11,5 % lønnsregulering er basert på den alminnelige økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet, og de fire kriterier. På tidspunktet for forhandlingene var den alminnelige økonomiske situasjonen og fremtidsutsiktene at arbeidsgiver ville gå over til en tariffavtale med færre rettigheter. Dette ga grunnlag for krav om høyere lønnsregulering. Kravet ligger innenfor rammen av forhandlingene om mellomoppgjør, hvor det er adgang til bruk av arbeidskamp.
- (36) Tidligere rettspraksis gjelder andre situasjoner og andre krav enn de som er tema i denne saken. Det er ingen avgjørelser som tilsier at det foreligger brudd på fredsplikten i dette tilfellet.
- (37) Det er nedlagt slik påstand:
- «1. Saksøkte frifinnes.
2. Saksøker plikter å erstatte saksøktes saksomkostninger.»
- (38) **Arbeidsrettens merknader**
- (39) *Arbeidsretten* har kommet til at den arbeidskamp som ble gjennomført blant medlemmer av YS Spekter/Negotia ved Felleskjøpet og datterselskaper 17.–24. september 2019 var tariffstridig og ulovlig.
- (40) Etter arbeidstvistloven § 8 første og andre ledd og Hovedavtalen for Spekter § 12 gjelder det fredsplikt i tariffperioden for det som direkte og indirekte er regulert av tariffavtalen. Fredsplikt innebærer et forbud mot å bruke eller true med bruk av arbeidskamp for å løse en tvist med arbeidsgiveren.

- (41) Overenskomstens bestemmelser om regulering for andre avtaleår gjør et saklig begrenset unntak fra fredsplikten for «eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår». Bestemmelsen gir krav på forhandlinger på grunnlag av de fire kriteriene og den alminnelige økonomiske situasjonen på forhandlingstidspunktet og utsiktene for andre avtaleår. Dersom forhandlingene ikke fører frem, kan YS Spekter innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet, si opp overenskomstene med 14 dagers varsel, slik at det er adgang til bruk av arbeidskamp. Dette gir utgangspunktet for vurderingen i saken: Partene kan bruke arbeidskamp for å gjennomføre krav om lønnsreguleringer, mens det vil være tariffstridig og ulovlig å bruke arbeidskamp for å gjennomføre andre krav i tariffperioden. Spørsmålet i saken er hva som var formålet med den streiken som ble gjennomført 17.–24. september 2019. Denne grensedragningen må bygge på de alminnelige normene om fredsplikt slik de er utviklet i Arbeidsrettens praksis. Om denne vurderingen heter det i ARD-2013-268 avsnitt 53–55:

«... Fredsplikten kan være til hinder for sympatiaksjon dersom aksjonen vil virke som et press for å endre eget tariffforhold, selv om formålet delvis er å støtte en hovedkonflikt.

Denne «formålstesten» som Arbeidsretten den gang bygget på, har blitt videreutviklet i rettspraksis. De ord og uttrykk Arbeidsretten bruker for å formulere vurderingstemaet varierer avhengig av ulike aksjonsformer og de anførte formål. Formålstesten er slik sett et noe upresist uttrykk for en sammensatt vurdering, dels av hva som er tariffregulert og dels av hva som er aksjonens formål og direkte og indirekte virkninger av aksjonen.

Vurderingen av aksjonens formål kan ikke begrenses til hva parten anfører om dette. Det må også ses hen til om aksjonens bakgrunn og virkninger underbygger det anførte formål. Vesentlig er hva som er foranledningen til hovedkonflikten, hovedkonfliktens art og omfang, og om det er en lett påviselig grunn til at sympatiaksjonen fremstår som et nødvendig virkemiddel eller om denne har en nærliggende forklaring i uenigheter i forholdet mellom partene i hoved- eller sympatikonflikten, jf. ARD 1927 side 71, ARD 1928 side 48 og ARD 1940 side 8. Det avgjørende er «streikens sanne karakter, og ikke hvad den blir kalt. Det er realiteten det må komme an på, og ikke formen», jf. ARD 1928 side 48 på side 54. Arbeidsretten må foreta en reell kontroll av om sympatiaksjonen er i strid med fredsplikten.»

- (42) Arbeidsretten tar dette vurderingstemaet som utgangspunkt for vurderingen i den foreliggende saken. Spørsmålet er om det reelle formålet med arbeidsstansen var å løse tvisten om lønnsregulering i henhold til overenskomsten del A punkt IV nr. 7 eller tvisten om å få avtalefestet opparbeidede rettigheter for tariffperioden 2020–2022. Spørsmålet er ikke om lønnskrevet på 11,5 % bygger på en korrekt anvendelse av de fire kriterier. Lønnskrevets størrelse kan imidlertid kaste lys over hva som er det reelle formålet med streiken, noe retten kommer tilbake til nedenfor. For Arbeidsretten er ikke det sentrale hvordan begrunnelsen for kravet forholder seg til kriteriene i overenskomsten eller om kravet uttrykkes i tekst eller tall, men om det er en tariffteknisk omformulering av

særavtalen, og reelt sett tar sikte på å gjennomføre kravet om vern av opparbeidede rettigheter.

- (43) Kravet om særavtale ble fremsatt i de lokale forhandlingene mellom Negotia og Felleskjøpet. Avtalekravet gikk i korte trekk ut på at sentrale rettigheter i Hovedavtalen og overenskomsten skulle opprettholdes i tariffperioden 2020–2022. Dette gjaldt blant annet rett til tjenestefri for ansatte og tillitsvalgte, gruppelevsforsegling, rett til fagopplæring og etterutdanning og bestemmelser om prøvetid, fjernarbeid/hjemmearbeid, om garderobe/oppholdsrom, arbeidstøy/verneutstyr mv. Dette kravet innebærer en endring av den gjeldende tariffreguleringen mellom partene. Kravet ligger klart utenfor rammen av bestemmelsen om mellomoppgjør og adgangen til bruk av arbeidskamp etter overenskomsten del A punkt IV nr. 7. Felleskjøpet avviste kravet under henvisning til at det ikke var del av forhandlingene om lønnsreguleringer. Negotia la deretter frem krav om lønnsregulering hvor det innledningsvis uttales at «fordi vi ikke har fått sikret rettighetene våre ved overgang til NHO, må vi ha kompensert for det». Kravet om lønnsregulering ble dermed uløselig knyttet til kravet om avtalefesting av rettigheter for tariffperioden 2020–2022. Rådgiver i Negotia Kathrine Fosnes Olsen har forklart at 11,5 % er en beregning som skal sikre kompensasjon for de rettighetene som faller bort. Det er med andre ord en tallfesting av særavtalekravet.
- (44) YS Spekter/Negotia har anført at særavtalekravet bare var tema ved de lokale forhandlingene, og at kravet som er fremmet i de videre forhandlingene gjelder vanlig lønnsregulering. Det kan ikke føre frem. For det første gir innledningsavsnittet til kravet om lønnsregulering ingen støtte for denne anførselen. For det andre viser parts- og vitneforklaringene at det videre forhandlingsforløpet i korte trekk gikk ut på at forholdet til avtalefesting av rettigheter var et alternativ til kravet om lønnsregulering ut over 3,2 %, som var det de øvrige organisasjonene i Felleskjøpet hadde oppnådd. Disse alternativene var grunnlaget både ved bistandsforhandlingene, de avsluttende sentrale forhandlingene og under meklingen. Det sentrale kravet fra YS Spekter/Negotia var avtalefesting av rettigheter for tariffperioden 2020–2022. Kravet om lønnsregulering ble brukt som virkemiddel for å gjennomføre dette. Spekter/Felleskjøpet ville ikke forhandle om særavtalen fordi det var utenfor det som er tema i mellomoppgjør, mens YS Spekter/Negotia ikke ville forhandle om lønnsregulering før spørsmålet om vern for opparbeidede rettigheter var løst.

- (45) Spekter har vist til at en rekke uttalelser på Negotias nettsider og i massemedia viser at det reelle formålet med kravet ikke er lønnsregulering, men å avtalefeste opparbeidede rettigheter. YS Spekter/Negotia har på sin side vist til at det i ARD-2014-212 avsnitt 42 er påpekt at partenes ytringer om interesseløst som fremsettes i media og annen kommunikasjon «må forstås på bakgrunn av at de er gitt i en konfliktsituasjon»:

«Omtalen vil ofte være utformet med sikte på å søke å påvirke motparten og markere tvisten overfor egne medlemmer og allmennheten. I en slik situasjon må det være rom for spissformuleringer og forenklinger av tema som behandles i oppgjøret, uten at det er bevis for at det bare er dette som er tema i tariffhandlingene og grunnlag for plassoppsigelsen.»

- (46) Dette er en viktig retningslinje for bevisbedømmelsen, men gir i vår sak ikke grunnlag for å se bort fra det som uttrykkes i media eller på Negotias nettsider. Uttalelsene støtter opp om det parts- og vitneforklaringene sier om forhandlingene. I en nyhetssak på nettsidene til Negotia 17. september 2019 etter at meklingen var brutt, vises det til at «Negotia har fremmet krav om å sikre medlemmene rettigheter som i dag er regulert i Spekter-avtalen». Deretter uttales det:

«Da arbeidsgiveren under meklingen ikke ville imøtekomme vårt krav om en videreføring av vilkår vi allerede har, ser vi oss nødt til å fortsette kampen ved å gå til streik.»

- (47) Uttalelsen om at meklingen ble brutt fordi man ikke fikk gjennomslag for kravet om vern av opparbeidede rettigheter samsvarer med forklaringene om at YS Spekter/Negotia ikke ville forhandle om lønnsregulering før dette spørsmålet var avklart.
- (48) En rekke andre uttalelser er i tråd med det som uttales her. I en video fra Negotia publisert på YouTube 18. september 2019 med tittelen «Klar melding til Spekter», kommenterer forbundsleder i Negotia Monica Paulsen konflikten mellom Spekter og Negotia. Paulsen uttaler:

«Kjære Anne-Kari Bratten i Spekter. Du vet godt at vårt lønnskrav kun er en synliggjøring av hva våre medlemmer taper i kroner og ører hvis de mister de avtalte rettighetene. Denne konflikten kan enkelt løses ved å avtale en videreføring av tariffrettigheter våre medlemmer har i dag. Og i det øyeblikket vi får sikret dette, så er lønnskravet vårt på linje med alle de andre oppgjørene i Felleskjøpet Agri.»

- (49) Hovedtillitsvalgt Gard Henriksen publiserte 21. september 2019 følgende innlegg på Facebook-gruppen «Venner av norsk landbruk»:

«Streiken i Felleskjøpet Agri, dreier seg om opparbeidede rettigheter vi ansatte mister når Felleskjøpet Agri bytter arbeidsgiverorganisasjon.

I over et halvt år har vi forsøkt å komme i dialog med bedriften om dette.

Vi har laget et utkast til en lokal avtale mellom Felleskjøpet Agri og Negotia avdeling FKA. Denne avtalen ivaretar det vi mister, og er vesentlig lenger enn hovedpunktene som kommer frem i media.

En slik avtale gjort mellom lokale parter, kan avtales når som helst i året.

Bedriften har som sagt i et halvt års tid nektet oss disse rettighetene etter 01.04.20.

Når en slik avtale er signert, vil vårt lønnskrav være på linje med lønnskravene fra de andre organisasjonene.»

- (50) Mens streiken pågikk var det jevnlig kontakt mellom partene med sikte på å løse konflikten. Diskusjonen kretset rundt hvilke tilsagn Felleskjøpet måtte gi for å sikre rettigheter etter overgang til NHO. Reduksjon av kravet om lønnsregulering ble også her brukt som virkemiddel for å søke å få innrømmelser fra Felleskjøpet. I e-postutveksling mellom Gard Henriksen og Siw Sjøvik i Felleskjøpet 23. september 2019 krevde Negotia videreføring av retten til full lønn under sykdom og under omsorgspermisjon, rett til gruppeleivsforsikring og særavtaler om vaktordninger og åpningstider. Som nytt krav fremmet Negotia rett til videreføring av provisjonsavtaler. Hvis dette og en del andre krav ble innvilget, ville det ifølge Henriksen «gjennomføres et lønnsoppgjør på 3,2 %, på samme nivå som [de] andre fagforeningene i bedriften har fått». Etter at Felleskjøpet avviste kravet, uttalte Gard Henriksen i et nyhetsoppslag på Negotias nettsider:
- «Vi er svært skuffet over den kontante avvisningen fra Felleskjøpet. Et lønnskrav på 3,2 prosent er i tråd med det som allerede er gjennomført i bedriften for de andre fagforeningene. Vi klarer ikke å godta bedriftens krav om at vi skal gå ned i lønn, som faktisk blir resultatet hvis vi ikke får videreført rettighetene våre.»**
- (51) Bevisførselen gir etter dette et entydig bilde av formålet med arbeidsstansen. Kravet om 11,5 % lønnsregulering hadde som formål å gjennomføre kravet om særavtale eller annen sikkerhet for opparbeidede rettigheter for tariffperioden 2020–2022, og ikke knyttet til lønnsregulering for andre avtaleår i medhold av overenskomsten del IV punkt 7. Bruk av arbeidskamp for å gjennomføre dette kravet er dermed tariffstridig og ulovlig.
- (52) Spekter har nedlagt påstand om sakskostnader. Etter arbeidstvistloven § 59 tredje ledd kan sakskostnader tilkjennes når særlige grunner taler for det. Kostnadskravet er på 303 562 kroner, hvorav 240 450 kroner er salær og 3 000 kroner er utlegg, med tillegg av merverdiavgift. YS Spekter/Negotia har anført at kostnadskravet er høyt sammenlignet med de sakskostnader som vanligvis tilkjennes i saker for Arbeidsretten.
- (53) Ved brudd på fredsplikten er den klare hovedregelen i Arbeidsrettens praksis at det skal tilkjennes sakskostnader. Parten vil da ha krav på full erstatning for kostnadene, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Kostnadskravet gjelder 82,75 timers arbeid. Ut fra sakens art og omfang er det ikke grunnlag for å gjøre unntak fra plikten til å dekke Spekters sakskostnader eller redusere kravet. Det er for kostnadsansvaret ikke grunnlag for å skille

mellom YS Spekter og Negotia, og ansvaret ilegges derfor partene i fellesskap, jf. tvisteloven § 20-6 andre ledd.

(54) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

1. Den arbeidskamp som ble gjennomført blant medlemmer av YS Spekter/Negotia ved Felleskjøpet Agri SA og datterselskaper 17.–24. september 2019, var tariffstridig og ulovlig.

2. I sakskostnader for Arbeidsretten betaler YS Spekter og Negotia én for begge og begge for én 303 562 – trehundreogtretusenfemhundreogsekstito – kroner til Arbeidsgiverforeningen Spekter innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Tron Løkken Sundet
(sign.)

Eli Mette Jarbo
(sign.)

Liv Gjølstad
(sign.)

Didrik Coucheron
(sign.)

Randi Johanne Løvland
(sign.)

John Giæver
(sign.)

Karin Ask-Henriksen
(sign.)

Rett utskrift bekreftes: